

دو تقریر دیگر از اشکال دور در بحث «تبادر»

۱. لزوم لغویت

اگر علم به وضع داریم، تبادر حاصل می شود
لذا لغو است با تبادر بخواهیم به دنبال علم به وضع باشیم

۲. لزوم تحصیل حاصل

اشکال آیت الله بهجت بر مرحوم آخوند

اگر مراد آن است که به واسطه تبادر، معنای معلوم ولی فراموش شده، به یاد آید:
در این صورت، تبادر، علامت حقیقت نیست و باعث علم تفصیلی نشده است

ما می گوئیم

مرحوم آخوند:

سابقاً می دانست ولی نمی دانست که می داند و به وسیله تبادر «می داند که می داند».

مرحوم بهجت:

«می دانست و می دانست که می داند» و بعد فراموش کرد و الآن باز به یاد آورد

اشکال شهید صدر بر مرحوم آخوند

مقصود از تبادر چیست؟

الف. اگر مراد از تبادر، **تحصیل اصل علم** است
در این صورت : **اشکال دور** هست (یعنی باید قبلاً علمی بوده باشد)

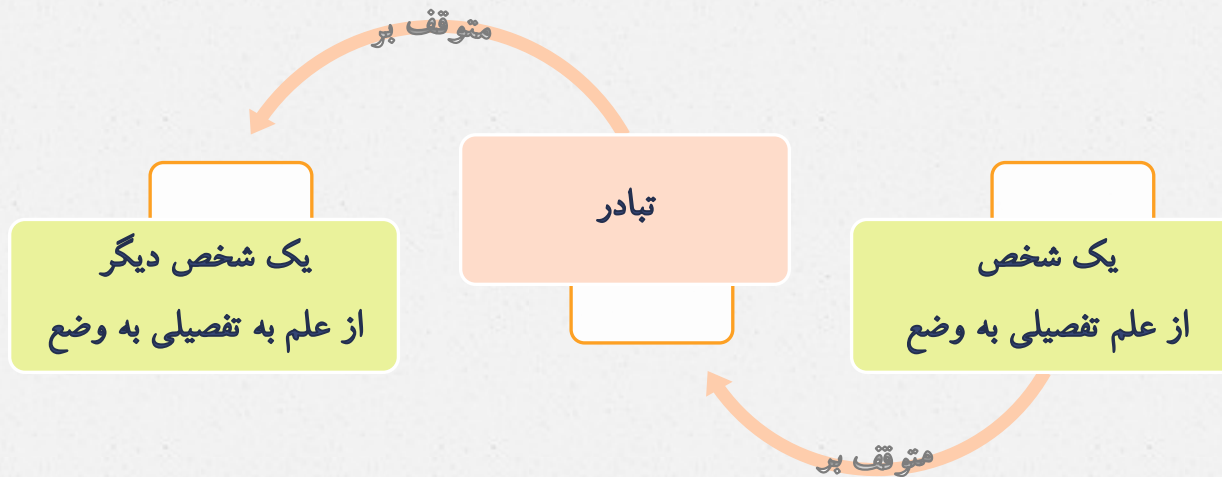
ب. اگر مراد از تبادر، **تبدیل علم اجمالی به علم تفصیلی** است
در این صورت : **احتیاجی به تبادر نداریم و با توجه و استعلام علم تفصیلی حاصل می شود.**

ما می گوئیم

مراد از تبادر «تبدیل علم تفصیلی به علم اجمالی» است
و تبادر چیزی غیر از توجه و استعمال نیست

اشکال مرحوم عراقی به اشکال دور

علمی که از تبادر حاصل می شود غیر از علمی است که تبادر وابسته به آن است
چرا که: این دو علم، **دو شخص** از صورت علمیه هستند

پاسخ حضرت امام به اشکال تبادر

علم تفصیلی یعنی «مکشوف شدن تفصیلی یک شیء». معقول نیست یک شیء دو مرتبه، نزد عالم بالتفصیل مکشوف باشد!

ما دو چیز داریم :

۱. «صورت ذهنیه» = می تواند در ذهن متعدد باشد
۲. «کشف از واقع» = نمی تواند در ذهن متعدد باشد

از میان این دو آنچه متوقف علیه تبادر است، «کشف از واقع» است

اشکال بر حضرت امام

«کاشف بودن» و «صورت ذهنیه» **عین** هم هستند
اگر کاشفیت تکرار نشدنی است، صورت هم واحد است

ما می گوئیم (۱)

علت تبادر ← **علم** ما به علقه بین لفظ و معنی است
نتیجه تبادر ← وجود چنین علقه ای نیست بلکه **حقیقت بودن** این علقه است

به عبارت دیگر:

نتیجه ناشی از نفس تبادر نیست بلکه ناشی از استدلالی است که همراه با تبادر مطرح می شود

با این حساب آنچه حقیقت بودن معنی را معلوم می کند «**تبادر + آن استدلال**» است
 اما می توان گفت که علامت حقیقت، تبادر یعنی جزء العلة است

ما می گوئیم (۲)

علم من به اینکه علقه ای بین حاق لفظ و معنی هست.

علت

هر معنایی که از حاق لفظ منسب است،
حقیقت است
(کبری)

انسباق معنی از حاق لفظ در ذهن من
(صغری)

نتیجه: پس این لفظ در آن معنی حقیقت
است.